

[Hem](#) > ... > [Familjefrågor Och Arv](#) > [Barn Från Ukraina – Civilrättsligt Samarbete](#) > [Föräldraansvar](#)

Föräldraansvar

Dessa faktablad har tagits fram av det europeiska rättsliga nätverket på privaträttens område.

I gränsöverskridande mål om föräldraansvar (t.ex. vårdnad och umgängesrätt, förmyndarskap, placering av ett barn på institution eller i fosterhem) fastställs regler om behörig domstol i EU i [Bryssel IIb-förordningen](#), medan tillämplig lag i mål om föräldraansvar regleras av [1996 års Haagkonvention om skydd av barn](#). Konventionen är också tillämplig i situationer som rör fördragsslutande stater till konventionen som inte är EU-medlemsstater (t.ex. Ukraina).

Behörig domstol

I mål om föräldraansvar föreskriver artikel 8 i [Bryssel IIa-förordningen](#)^[1] och artikel 7 i [Bryssel IIb-förordningen](#) att domstolarna ^[2] i en medlemsstat ^[3] är behöriga i mål om föräldraansvar för ett barn som har hemvist i den medlemsstaten vid den tidpunkt då talan väcks. De ukrainska domstolarna fortsätter dock att vara behöriga om barnet hade hemvist i Ukraina före fördrivningen. Generellt gäller att ändring av hemvist tar viss tid och att domstolen måste förvissa sig om att vissa krav är uppfyllda ^[4]. Följaktligen kommer ett ukrainskt barn som reser in i EU sannolikt att sakna hemvist i EU under en viss tid, vilket gör att artikel 8 i Bryssel IIa-förordningen och artikel 7 i Bryssel IIb-förordningen i många fall inte är tillämpliga.

I artikel 13.2 i Bryssel IIa-förordningen och artikel 11.2 i Bryssel IIb-förordningen föreskrivs behörighet grundad på barnets närvaro när det gäller flyktingbarn eller barn som fördrivits internationellt på grund av oroligheter i deras land. I artikel 52.2 i [1996 års Haagkonvention om skydd av barn](#) (jämförd med skäl 25 i Bryssel IIb-förordningen) klargörs dock att denna behörighetsregel endast bör tillämpas på barn som hade hemvist i en medlemsstat före fördrivningen. Om barnet före fördrivningen hade hemvist i ett tredjeland, såsom Ukraina, bör behörighetsreglerna i 1996 års Haagkonvention om flyktingbarn och barn som har fördrivits vara tillämpliga. Ukraina och alla EU-medlemsstater är fördragsslutande parter till 1996 års Haagkonvention ([HCCH | #34 - Status table](#)).

I artikel 6.1 i 1996 års Haagkonvention föreskrivs att om flyktingbarn och barn som på grund av oroligheter i deras land är internationellt fördrivna, ska myndigheterna i den fördragsslutande stat på vars territorium dessa barn befinner sig till följd av att de fördrivits vara behöriga enligt artikel 5.1.

Mer information om tillämpningen av 1996 års Haagkonvention om skydd av barn på ensamkommande barn och barn som skilts från sina föräldrar finns [här](#) och [här](#).

I artiklarna 8 och 9 i 1996 års Haagkonvention samt artikel 15 i Bryssel IIa-förordningen och artiklarna 12 och 13 i Bryssel IIb-förordningen föreskrivs att behörigheten kan överföras till en domstol som är bättre lämpad att pröva saken. I rådande situation skulle detta kunna vara tillämpligt i fråga om skyddet av ett barn från Ukraina (till exempel när det anländer ensamt till EU) om den behöriga myndigheten får kännedom om att barnet har familjemedlemmar i en annan medlemsstat. I en sådan situation får den första medlemsstaten begära överföring av behörighet om barnet har en särskild anknytning till den andra medlemsstaten och om överföringen skulle vara till barnets bästa.

För att få en bättre förståelse av hur Bryssel IIa-förordningen eller Bryssel IIb-förordningen ska tillämpas är de praktiska handledningarna, som finns [här](#), användbara verktyg.

Tillämplig lag och erkännande

I händelse av militär aggression utgör [1996 års Haagkonvention om skydd av barn](#) ett viktigt instrument för att skydda barn, däribland barn som är ensamkommande, åtskilda från sina familjer, migranter och asylsökande. Ukraina och alla EU-medlemsstater är avtalsslutande parter i 1996 års Haagkonvention ([HCCH | #34 - Status table](#)).

Det ska påpekas att det i artikel 16.1 i 1996 års Haagkonvention föreskrivs att frågan om vem som har föräldraansvar för ett barn enligt lag regleras av lagen i det land där barnet har hemvist, det vill säga av ukrainsk lag för barn som har hemvist där. Detsamma gäller för tilldelning av föräldraansvar genom överenskommelse eller ensidig handling (artikel 16.2 i 1996 års Haagkonvention). Dessutom kvarstår föräldraansvaret enligt lagen i hemviststaten om ett barn byter hemvist till en annan stat (artikel 16.3 i 1996 års Haagkonvention). Utövandet av föräldraansvar regleras av lagen i det land där barnet har hemvist (artikel 17 i 1996 års Haagkonvention).

Dessutom föreskrivs i artikel 23 i 1996 års Haagkonvention formellt erkännande enligt lag av åtgärder som utfärdats i en annan konventionsstat. Följaktligen kommer en ukrainsk åtgärd som omfattas av konventionen automatiskt att erkännas i andra fördragsslutande stater utan att det krävs ett formellt erkännande. De ukrainska åtgärderna kommer därför att fortsätta att gälla inom EU.

Såsom klargörs närmare i artikel 18 i 1996 års Haagkonvention kan föräldraansvar som avses i artikel 16 i 1996 års Haagkonvention upphöra att gälla eller villkoren för utövandet av detta ansvar ändras genom åtgärder som vidtas enligt denna konvention.

I artikel 15.1 i 1996 års Haagkonvention föreskrivs att "[v]id utövandet av sin behörighet enligt bestämmelserna i kapitel II ska myndigheterna i de fördragsslutande staterna tillämpa sin egen lagstiftning", vilket innebär att de fördragsslutande parterna tillämpar sin nationella lagstiftning i dessa fall.

Mer information om tillämpningen av 1996 års Haagkonvention om skydd av barn på ensamkommande barn och barn som skilts från sina föräldrar finns [här](#) och [här](#).

Samarbete mellan centrala myndigheter

Observera att funktionen hos den ukrainska centralmyndighet som utsetts i enlighet med [1996 års Haagkonvention om skydd av barn](#) påverkas och kan komma att begränsas tillfälligt på grund av de pågående kriserna.

I situationer som rör samarbete mellan medlemsstaternas centralmyndigheter (till exempel i fall där ett barn som har placerats i en medlemsstat har syskon i en annan medlemsstat) kan artiklarna 55 och 56 i [Bryssel IIa-förordningen](#) eller artiklarna 80 och 82 i [Bryssel IIb-förordningen](#) tillämpas.

När det gäller barn i familjehem kan den information som medlemsstaterna tillhandahåller på e-juridikportalen om förfarandet för gränsöverskridande placeringar, däribland i familjehem, också vara användbar. Denna information hittar du [här](#).

För att få en bättre förståelse av hur Bryssel IIa-förordningen eller Bryssel IIb-förordningen ska tillämpas är de praktiska handledningarna, som finns [här](#), användbara verktyg.

Kontaktuppgifter till centralmyndigheterna finns nedan:

- [Bryssel IIb-förordningen](#)
- [Bryssel IIa-förordningen](#)
- [1996 års Haagkonvention om skydd av barn](#)

Hur kan det europeiska rättsliga nätverket på privaträttens område vara till hjälp?

Det europeiska rättsliga nätverket på privaträttens område ger stöd till genomförandet av EU:s civilrättsliga

instrument i den dagliga rättstillämpningen. Förutom centralmyndigheten kan det europeiska rättsliga nätverkets kontaktpunkt i din medlemsstat kontaktas för att hjälpa dig om du har ett specifikt problem i ett gränsöverskridande ärende. Din kontaktpunkt kan till exempel undersöka den aktuella statusen för en ansökan, hjälpa till med att etablera kontakt mellan två domstolar eller hitta kontaktuppgifter till en behörig myndighet i ett annat EU-land.

[Läs mer om det europeiska rättsliga nätverket och hur det kan vara till hjälp.](#)

[Hur hittar jag min nationella kontaktpunkt?](#)

Länkar

- Information om ukrainsk lagstiftning
 - [Information om ukrainsk rätt om skydd av barn och ensamkommande barn \(203.36 KB - PDF\)](#) [SV](#)
 - [Frågor och svar om ukrainsk familjerätt \(241.62 KB - PDF\)](#) [SV](#)
 - [Förfarandet för att återföra barn på institutioner \(inrättningar\) till Ukraina \(118.67 KB - PDF\)](#) [EN](#)
 - [Flerspråkigt webbformulär för ukrainska barn som reser till och vistas i Europeiska unionen.](#) Detta formulär gör det möjligt för ukrainska föräldrar till eller rättsliga företrädare för ett barn som reser till Europeiska unionen att uppgge vem som är ansvarig för att resa med barnet och/eller utöva föräldraansvaret för barnet.
- Centralmyndigheter:
 - [Bryssel IIa-förordningen](#)
 - [Bryssel IIb-förordningen](#)
 - [1996 års Haagkonvention om skydd av barn](#)
- Europarådets samrådsgrupp för Ukrainas barn
 - [Kompendium om gränsöverskridande förfaranden och samarbete \(4.07 MB - PDF\)](#) [EN](#)
 - [Informerande not om adoption under kriget i Ukraina \(3.76 MB - PDF\)](#) [EN](#)
 - [Bakgrund - Hantering av initiativ till adoption under nödsituationer \(3.63 MB - PDF\)](#) [EN](#)
- [Informerande not från Haagkonferensen om barn som berövats sin familjemiljö på grund av den väpnade konflikten i Ukraina](#)
- [Haagkonferensens webbplats: avsnittet om skydd för barn](#)
- [Tillämpningen av 1996 års Haagkonvention om skydd av barn på ensamkommande barn och barn som skilts från sina föräldrar](#)
- [Förklarande rapport om 1996 års Haagkonvention om skydd av barn](#)
- [Praktisk handbok om tillämpningen av 1996 års Haagkonvention om skydd av barn](#)
- [Det europeiska rättsliga nätverkets publikationer \(inklusive praktiska handledningar om tillämpningen av Bryssel IIa-förordningen och Bryssel IIb-förordningen\) finns \[här\]\(#\).](#)
- [Praktiskt verktyg för vårdnadshavare: Tillfälligt skydd för ensamkommande barn som flyr från Ukraina](#)

[1] Från och med den 1 augusti 2022 har Bryssel IIa-förordningen ersatts av Bryssel IIb-förordningen, men Bryssel IIa-förordningen fortsätter att vara tillämplig på förfaranden som inleddes före den 1 augusti 2022.

[2] Enligt artikel 2.1 i Bryssel IIa-förordningen och artikel 2.2.1 i Bryssel IIb-förordningen omfattar begreppet domstol alla myndigheter i medlemsstaterna som är behöriga i frågor som omfattas av tillämpningsområdet för de två förordningarna.

[3] Dessa två förordningar är inte tillämpliga på Danmark, som tillämpar liknande behörighetsregler i 1996 års Haagkonvention om skydd för barn.

[4] För tolkningen av hemvist, se exempelvis EU-domstolens domar i följande mål [C-523/07](#), [C-497/10 PPU](#), [C-376/14 PPU](#), [C-111/17 PPUC-512/17](#) och [C-393/18 PPU](#). För mer information, se [Handledning för tillämpningen av Bryssel IIb-förordningen](#).

Senaste uppdatering: 10/06/2025

Den här sidan sköts av Europeiska kommissionen. Informationen på denna sida avspeglar inte nödvändigtvis Europeiska kommissionens officiella ståndpunkt. Kommissionen påtar sig inte något som helst ansvar för information eller uppgifter som

ingår eller åberopas i detta dokument. Vänligen läs den rättsliga informationen för upplysningar om upphovsrätten till EU-sidor.